

Gespreksnotitie Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)

Voor: Rondetafelgesprek Regio's op 12 maart 2026

Van: Marga Vermue, burgemeester van Sluis & bestuurlijk contactpersoon namens de elf NPVR-regio's

Vitale regio's voor nationale opgaven

De elf regio's binnen het Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR)¹ werken samen met het Rijk aan structurele versterking van brede welvaart, leefbaarheid en toekomstperspectief. Het doel is een land waarin inwoners gelijke kansen hebben, ongeacht waar zij zijn geboren of wonen. Juist in de NPVR-regio's kunnen we transities versnellen en bijdragen aan nationale opgaven. Of het nu gaat om energie, woningbouw, economische versterking of de weerbaarheid van ons land. Met het NPVR kunnen we de kansen in de regio's benutten.

Werken aan de adviezen uit *Elke Regio Telt!*

Het NPVR is de kabinetsreactie op het rapport *Elke regio telt!* (2023). Met elf regio's aan de randen van het land wordt invulling gegeven aan de aanbevelingen om gebiedsgericht te werken en wordt in de praktijk de beleids- en investeringslogica van het Rijk doorontwikkeld. De aanpak sluit ook aan bij het recente advies van de *Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen* (2025) die adviseert om regionaal kansenagenda's op te stellen en te investeren in de samenwerking tussen overheden.

Onderzoek en analyse leidden tot selectie van elf NPVR-regio's

De elf NPVR-regio's zijn geselecteerd op basis van het advies *Elke Regio Telt!* en verdiepend onderzoek van *PON&Telos* (2024). Daarbij is gekeken naar achterstanden en geografische ligging, maar ook naar indicatoren als brede welvaart, ontgroening en vergrijzing, bevolkingssamenstelling, bereikbaarheid, voorzieningen en een sterke economische basis. Uit deze analyse blijkt dat deze elf regio's te maken hebben met de grootste structurele uitdagingen. Hier is dus veel werk aan de winkel en daarvoor moeten we langjarig met elkaar aan de slag.

Stand van zaken: regio's werken met Rijk aan regioplannen

In alle NPVR-regio's wordt gewerkt aan regioplannen, als basis voor regionale uitvoeringsagenda's van Rijk en regio. Regio's doen dit in hun eigen tempo, met betrokkenheid van verschillende overheidslagen, maatschappelijke partners en Rijksdepartementen. Aan iedere regio is een Rijksvertegenwoordiger (een secretaris- of directeur-generaal) gekoppeld voor een goede verbinding tussen regio en Rijk. De eerste vier regioplannen worden op dit moment bestuurlijk besproken met het Rijk.

Na fundament nu vervolg nodig

De basis ligt er. De volgende stap is uitvoering. Hieronder lichten wij toe wat daarvoor nodig is van het Rijk.

1. Vasthouden en doorzetten: bestuurlijke borging van een integrale en meerjarige aanpak

De elf NPVR-regio's willen volop meebouwen aan een sterker Nederland. In onze regio's komen meerdere sociaal-maatschappelijke en sociaaleconomische opgaven samen, ontstaan of versterkt vanuit de grensligging en eerdere beleids- en investeringslogica. Denk aan dubbele vergrijzing en ontgroening, druk op voorzieningen, kwetsbare economische structuren en armoede- en gezondheidsachterstanden. Deze opgaven versterken elkaar en vragen om een integrale en meerjarige aanpak. Er is geen enkelvoudige oplossing of 'quick fix'. Wij vragen het Rijk daarom om door te gaan op de ingeslagen weg en het NPVR bestuurlijk nadrukkelijk te borgen. Dat betekent:

- Langjarige Rijksbetrokkenheid bij de uitvoering van de regioplannen;
- Tijd en ruimte om opgaven duurzaam aan te pakken;
- Rijksbrede (interdepartementale) samenwerking met de regio als uitgangspunt.

¹ Achterhoek, Kop van Noord-Holland, Midden-Limburg, Noard-Fryslân, Noard- en Oost-Groningen, Noord-Limburg, Regio Emmen (Zuid- en Oost-Drenthe), Twente, Zeeuws-Vlaanderen, Zuid-Limburg en Zuidoost-Fryslân.

2. Investeren in oplossingen: passend en meerjarig financieel commitment

Voor een duurzame structuurversterking is een langjarige investeringsstrategie nodig. Het rapport Elke regio telt! benadrukte dat ook. De regioplannen die we nu voor het NPVR maken bieden daarvoor de basis en vragen om investeringen in bereikbaarheid, economie, leefomgeving en voorzieningen. Op verzoek van de Kamer is de investeringsopgave vanuit het NPVR onlangs in kaart gebracht. Onderzoeksbureau Rebel geeft een eerste indicatie van circa € 1 miljard per jaar, cumulatief € 10,5 miljard over tien jaar. Via de motie Bikker is gevraagd om inzicht in de financieringsambitie van het Rijk. Zonder duidelijkheid over Rijksmiddelen blijft uitvoering onzeker. Een gebiedsgerichte aanpak vraagt om:

- Voorspelbaar en meerjarig financieel commitment;
- Een investeringskader dat past bij de looptijd en integraliteit van de opgaven;
- Actief ontschotten of gebundeld verstrekken van financiële middelen bij gebiedsgerichte aanpakken (Studiegroep Interbestuurlijke Verhoudingen).

3. Passend beleid en maatwerk: doorontwikkeling van beleids- en investeringslogica als prioriteit

Rijksbeleid moet werken voor alle regio's. Dat vraagt om aandacht voor regionale verschillen. De huidige beleids- en investeringslogica sluit daar niet altijd goed op aan. Bijvoorbeeld bij ondergrenzen in subsidieregelingen of verdeelsleutels die uitgaan van schaalvoordelen. We zien dat aandacht voor regionale verschillen bij het Rijk groeit. Nu is het van belang dat dit landt in beleid- en investeringskaders. NPVR-regio's kunnen hiervoor lessen delen en samen met het Rijk eraan bijdragen dat alle regio's in Nederland baat hebben bij het NPVR. We willen bijvoorbeeld toewerken naar een gezamenlijke *uitvoeringstoets*, zodat uitvoerbaarheid en regionale effecten worden meegenomen in het beleid. De doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica vraagt om:

- Het positioneren van deze doorontwikkeling als bestuurlijke prioriteit;
- Aanvullend ruimte voor maatwerk waar generieke kaders onvoldoende aansluiten;
- Monitoring van aanpassingen en hun effecten op de regio's;
- Concreet toewerken naar een uitvoeringstoets voor regionale impact van beleid;
- Het benutten van NPVR-regio's voor het delen van lessen.

4. De grens als hefboom: de grens benutten en belemmeringen structureel aanpakken

Een groot deel van de NPVR-regio's ligt aan de grens. Voor inwoners is grensoverstijgend wonen, werken en gebruikmaken van voorzieningen dagelijkse praktijk. De nabijheid van buurlanden biedt kansen voor economische ontwikkeling en toegankelijkheid van voorzieningen. Tegelijk werkt de grens in de praktijk nog vaak beperkend, doordat Rijksbeleid veelal gebaseerd is op nationale logica. Dit vraagt om een andere benadering van het Rijk, waarin:

- De grensligging wordt gezien als kans;
- Grensbelemmeringen structureel worden aangepakt;
- De Grenseffectentoets wordt voortgezet en versterkt, conform de evaluatie van BZK en het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility (ITEM);
- Europese instrumenten zoals BRIDGEforEU effectief worden benut.

Tot slot

Het is tijd om aan de slag te gaan voor een beter Nederland! Maak samen met ons werk van de versterking van de brede welvaart, leefbaarheid en het toekomstperspectief in de regio. Dat gaat niet vanzelf. Voor een succesvolle aanpak zijn nodig: structurele Rijksbetrokkenheid, voorspelbare en meerjarige investeringen, regionaal passend beleid en betere benutting van grensregio-kansen.